

Nagyobb és kisebb körök

Beszélgetés Földi Péterrel A Palócföld 60 éve képekben című kiállításról

NAGY CSILLA

A Palócföld első száma 1954-ben jelent meg, lapunk tehát 2014-ben ünnepli 60. születésnapját. Ebből az alkalomból a Balassi Bálint Megyei Könyvtárban június közepén kiállítás nyílt A Palócföld 60 éve képekben címmel, amelynek anyagát a 60 év borítóiból, az azokon szereplő képzőművészeti alkotásokból válogatta Földi Péter és Földi Gergely festőművészek. Földi Péterrel a válogatás szempontjairól, az időről, a repülésről beszélgettünk.

– *Fiaddal, Földi Gergellyel 60 évfolyamnyi Palócföldet lapoztatok, olvastatok át. Milyen élmény volt?*

– Amikor az első lapszám megjelent, 5 éves voltam, most pedig 65 vagyok. Tulajdonképpen majdnem az egész életemet „lefedti” a *Palócföld*, a gyerekkoromtól a jelenig. Egy ilyen hatalmas dokumentumtömeg esetében eleve izgalmas az, hogy a kezdedbe veszed, végiglapozod, aztán kezdenek ismerős nevek fölbukkanni, de nem ez a lényeg, hanem az, hogy a történelemnek egy nagyon nyilvánvaló, tulajdonképpen tapintható, majdhogynem szagolható jelenléte tárul fel. Valahol ott van ebben az anyagban a régi Salgótarjának a hangulata, amely mentén gondolatban fel tudtam idézni képeket, emlékeket, és egyáltalán, végigmenni a történelmi eseményeken gondolatban. Szóval az első élmény az ismerősség iránti érdeklődés, a második azonban inkább egy sokkoló szembesülés azzal az idővel, ami eltelt, elmúlt azóta, hogy az első szám megjelent. A válogatás pedig egészen izgalmas feladat volt: el kellett döntenem, milyen szempont mentén emelünk ki alkotókat, képeket. Hihetetlenül sok értékrend adódott volna, de mi a képzőművészeti szempontrendszer mellett döntöttünk, amely a helyi értékeket szem előtt tartva a Nógrád megyéhez kötődő, Nógrád megyében élő képzőművészeket juttatja tulajdonképpen kiállításához. Mindketten külön-külön alakítottuk ki a saját névsorunkat. Először minden olyan borítót félreraktam, amely engem valamilyen szinten érdekelt, így

száznegyvenvalahány lapszám került ki, és mindegyikre ráraktam egy rózsaszín cédulát. Aztán Gergő is átnézte az anyagot, ő narancssárga cédulákat helyezett el, nagyjából ugyanannyit, mint én. Végül átnéztük együtt is mind a két névsort, majd a duplán jelzett képeket, így szűkítettük, míg kialakult a 30-40 tételből álló lista.

– *A tárlat rendezése során nagyjából időrendet követtetek. Gergő a megnyitó során elmondta, azért, mert „nem hagyták rendezni magukat a képek”. (Földi Gergely írását lásd a 87. oldalon.)*

– Nem lehetett. Egyszerűen a képek így írtak ki egy fejlődési ívet, jobb kifejezést nem tudok, a szellem szabadsága irányába. Ha meg kellene fogalmaznom, azt mondanám, hogy egy kicsit strukturált demagógiától eljutsz egy szabadabb szellemiségig. Például ha az '50-es, '60-as évek szocreál borítóit (amelyek közül csak 1-2 látható a tárlaton) összeveted Kalocsai Enikő víztükör-festményével, elképesztő távlatokat találsz. Ha ezt végiggondolod, kirajzolódik egy ív, ami egyfajta szellemi fejlődésnek is az íve. Amikor egyenként néztük meg a borítókat, nem igazán értettem, hogyan lesz ebből kiállítás, de aztán kiderült, hogy vannak képpárok, amelyek erősítik vagy ellentételezik egymást. És vannak borítók, például az utolsó évekből, amelyek háttérében nagyon átgondolt grafikai munka van, szinte műalkotások.

– *Fontos volt, hogy az egyes korszakok, időszakok közérzete is megjelenjen?*

– Igen, de ez megkerülhetetlen. Arra figyeltünk, hogy olyan alkotások kerüljenek kiállításra, amelyek képzőművészeti műértéke is megfelel, ugyanakkor valamilyen módon kötődnek annak a kornak a hangulatához, amelyben létrejöttek, vagy a régió kultúrájához, az irodalmi gyökerekhez. Érdemes lenne egyszer egymás mellett megnézni az egészet, minden borítót, mert a korszak lenyomata a teljes anyagból látszik igazán. Nagyon izgalmas lenne végigmenni azon is, hogyan emlékeznek meg a történelmi eseményekről, szót ejteni arról a pártpolitikai elvárásról, amely nagyon hosszú ideig, tulajdonképpen a rendszerváltásig erősen befolyásolta ennek a lapnak a szellemiségét. Mi arra törekedtünk, hogy a nagyon direkt politikai szempontok kerüljenek háttérbe, úgyhogy ez a kiállítás mindezt csak érzékelteti. Végül azzal is szembesülni kellett – és ez a legizgalmasabb, ez hordozta a legtöbb tanulságot –, hogy hogyan lehetett a különböző történelmi időszakokban úgy műalkotásokat létrehozni, hogy azoknak a szellemisége egyetemes értéket hordozzon. Lóránt János Madách-portréja (lásd lapunk 52. oldalán) olyan összetett gondolatiságot hozott, ami, azt kell mondjam, a madáchi szellemiséggel egyenértékű, az általános emberi kérdéseket gondolja tovább az adott korban, és ez ma is érvényes, és nem tudott belekötni az akkori kultúrpolitika abba a műbe. Hasonlóan érvényes ma Hibó Tamás *Gullivere* (lásd lapunk 35. oldalán). Az a fajta lekötözöttség,

az a fajta szellemi nagyság, a sok kis cölöpverő figura mellette, végtelenül fontos üzenet, ezzel szembesülve a mai kor embere most is találhat analógiát.

Mert kötöttségek voltak, vannak. Például az egyik lapszámomban volt egy blokk egy Lenin-évfordulóról, amikor mindenkinek, aki élt és mozgott, Lenint kellett rajzolni. Ebben azt volt érdekes megfigyelni, hogy ki milyen hozzáállással, érzékenységgel jelenítette meg a „témát”, és hogy egy eszmerendszer szimbólumát hogyan tudta a nógrádi elvárás szintjén láthatóvá tenni. Hogy elvárás volt, vagy csak annak hitték? Nekem néha úgy tűnik, mintha csak túl akarták volna teljesíteni a valós elvárásokat, és ebben egymást is túllícitáltak. De tény, hogy amikor Végh Miklós, Pál József idején bejártam a szerkesztőségbe, többször ott ült velünk egy III/III-as megbízott is, egyszerűen „jelen volt”, kedélyeskedett, barátkozott, és helyzeteket teremtett, elvárásokat. Volt, aki tudott igazat mondani ebben az összefüggésrendszerben, volt, aki próbált, de nem sikerült neki, és volt, aki nem is akart. De ugyanabban a lapban voltak jelen. Pontosan ez lenne az érdekes, hogy egymás mellé téve legyenek az igazságok, és kiderüljön, kik milyen elvárásoknak akartak megfelelni. Számomra az az érdekes, hogy akármilyen demagógia volt is az adott lapszámomban, mindig volt olyan tartalom, amely ellensúlyozta ezt, szakcikkek, vagy jelentős irodalmi szövegek, amelyekhez mérni lehetett a teljesítményt. A szerkesztés lényegét az adta, úgy gondolom, mindig, hogy az elvárások közepette találtak általános érvényű emberi értékeket, és ami a legfontosabb, etikai, esztétikai jellegű értékeket. Nem vált a helyi érték provinciálissá, mert az országos vagy nemzetközi lépték a trendjeivel, a színvonalával mindig jelen volt, mindig voltak olyan neves írók, költők, képzőművészek, akiknek a teljesítményéhez mérhetted magad. Gergő a megnyitójában egy szimbólumot használt, a napelemes kínai műanyag pillangóról beszélt, amely egy cövekhez rögzítve verdes, körbe-körbe, ha süt a nap. Levi, az unokám, talán féltésből, időnként egy követ rak rá, hogy el ne repüljön... Ha végignéznénk az alkotók sorát, magamat is beleértve, akik itt Nógrádban dolgoztak, kimutathatnánk mindegyikük számára egy történetet, amely ezzel a szimbólumrendszerrel leírható. Félelmetes az, hogy vagy helyben körözünk, ha ránk süt a nap, vagy a kő alatt várjuk az időnk eljövételét. Hogy itt kell-e maradni? Az én korosztályomból, ha úgy tetszik, nagyon sokan elrepültek, és mindig kérdés az itt maradók számára, hogy a pillangó röpte hová vezethetett volna. Kérdés az is, hogy aki elment, mi történt vele, belerepült a fénybe, vagy eltévedve magába zuhant. És az is kérdés, hogy aki folyamatosan itt körözött, hogyan fáradt bele az állandó önfelmutatásba, mert az is ugyanolyan nehéz lehetett. De akár elmegyünk, akár maradunk, a kiállítás mindenre mutat példát, fontos tudni, hogy vannak nagyobb és kisebb körök, de az érték mindig, mindenhol egyetemes.